

Погляд інфекціоніста й імунолога на гострі респіраторні вірусні інфекції: що змінилося останніми роками?

Під час онлайн-конференції «Консиліум фахівців при коморбідних станах», яка регулярно залучає до участі велику аудиторію лікарів-клініцистів, була представлена спільна доповідь завідувача кафедри інфекційних хвороб Національного університету охорони здоров'я України ім. П.Л. Шупика, доктора медичних наук, професора Олександра Костянтиновича Дуди, а також професора кафедри фтизіатрії та пульмонології Національного університету охорони здоров'я України ім. П.Л. Шупика, доктора медичних наук Сергія Вікторовича Зайкова «Погляд інфекціоніста й імунолога на гострі респіраторні вірусні інфекції (ГРВІ): що змінилося за останні роки? Міждисциплінарні поради».

Професор О.К. Дуда зауважив, що грип – серйозна загроза для здоров'я, що стосується всіх країн, адже щороку у світі реєструється близько 1 млрд випадків захворювання на грип, 3-5 млн тяжких випадків і 290-650 тис. смертей від асоційованих із грипом порушень дихальної функції. На думку експертів, наступна пандемія грипу, котра неодмінно відбудеться, стане глобальною катастрофою з далекосяжними наслідками. 11 березня 2019 р. Всесвітня організація охорони здоров'я оприлюднила Глобальну стратегію щодо грипу на 2019-2030 рр., покликану захищати жителів усіх країн від цієї загрози. Провідними цілями програми є запобігання сезонному грипу, протидія передачі вірусів від тварин до людини та підготовка до наступної пандемії грипу.

Загалом чинником, який породжує епідемії та пандемії, є мінливість вірусу, через яку також неможливо розробити універсальну вакцину. Існують 3 основні механізми мінливості: антигенний дрейф, антигенний зсув і рекомбінація.

Професор С.В. Зайков повідомив, що кожен епізод респіраторної інфекції збільшує ризик ускладнень і хронізації, а також підвищує витрати на лікування хворих. Серед інших несприятливих наслідків ГРВІ – нераціональна антибіотикотерапія та ризик розвитку антибіотикорезистентності, індукція медикаментозних алергій, формування та прогресування синдрому вторинної імунної недостатності.

Імунна система спрямована на захист організму від бактерій, вірусів, грибів, найпростіших і паразитів, а також від клітин, які несуть ознаки чужорідності (старі, пухлині й інфіковані клітини). Вроджений імунітет є неспецифічним і не формує імунної пам'яті. Натомість набутий імунітет, який формується протягом життя, є антиген-специфічним, підсилюється наступною експозицією та формує імунну пам'ять. При вірусних інфекціях запускається й клітинний імунітет, який полягає в знищенні уражених вірусом клітин, і гуморальний, який передбачає запобігання розмноженню вірусів.

Для лікування ГРВІ та відповідної корекції імунітету застосовуються імуномодулятори, імунокоректори, гомеопатичні та противірусні засоби. Противірусні препарати розподіляються на засоби прямої дії (ремантадин, озелтамівір, занамівір)

і засоби опосередкованої дії (інтерферон та індуктори інтерферону). Основною перевагою препаратів прямої дії є їхня висока ефективність у разі відповідності збудника, а препаратів опосередкованої дії – універсальність.

За легкого перебігу захворювання застосовувати противірусні препарати не обов'язково, але не завжди можна відразу спрогнозувати тяжкість перебігу хвороби та її ускладнення.

У пацієнтів з ознаками вторинної імунної недостатності доцільно використовувати імуномодулятори. Діагностувати вторинну імунну недостатність можна за допомогою клінічного чи лабораторного підходу. Недоліками лабораторного підходу є висока вартість імунологічних обстежень і необхідність кількденного очікування на результати аналізів. Натомість клінічний підхід – досить простий і здебільшого ґрунтується на даних анамнезу. Насамперед слід поставити пацієнту таке запитання: скільки разів на рік він хворіє на ГРВІ? Вважається, що для дорослого нормальна кількість ГРВІ становить 3-4 р/рік, для дитини – до 6 р/рік.

Серед різних груп імуномодулювальних засобів препаратів варто звернути увагу на препарати природного походження, а також вітаміни. Кверцетин, вітаміни С і D, цинк містяться в сучасних протоколах профілактики та навіть лікування коронавірусної хвороби (COVID-19). Слід зауважити, що COVID-19 і грип мають низку схожих ознак: схильність до епідемічного поширення, високі показники летальності в групах ризику, тропність вірусу (епітелію-, ангіо- та пневмотропність), клінічна картина, характер ускладнень тощо. Критерії диференційної діагностики між цими хворобами наведено в таблиці.

За гострих вірусних інфекцій спостерігається гіперактивація системи мононуклеарних фагоцитів та еозинofilів, що супроводжується вивільненням великої кількості прозапальних цитокінів. Під час обрання імунокорекції необхідно враховувати тип реакції імунної системи й віддавати перевагу препаратам із плейотропним впливом, здатним діяти й на чинники неспецифічної резистентності, й на клітинну та гуморальну ланки імунітету.

Основними вимогами до імунотропних препаратів є доведені імуномодулювальні властивості, висока ефективність, безпека, відсутність протипоказань, канцерогенних

О.К. Дуда

С.В. Зайков

Таблиця. Клінічні критерії диференційної діагностики грипу та COVID-19

Ознака	Грип	COVID-19
Інкубаційний період	Кілька годин – 3 дні	2-14 днів
Початок	Найчастіше гострий (із високою лихоманкою)	Може розпочинатися з кашлю й утрудненого дихання
Зовнішній вигляд	Гіперемія обличчя, склерит, набряклість	Блідість, синюшність
Катаральний синдром	Виразений. Сухий надсадний кашель (із високою лихоманкою)	Найчастіше – біль у грудній клітці під час дихання
Геморагічний синдром	Кровотечі з носа	Мікро- та макротромбози
Втрата смаку та нюху	Відсутня	Часто
Ажитация	Відсутня	Часто
Цитокіновий шторм	Відсутній	Часто
Гемограма	Лімфопенія	Виразеніша лімфопенія
Тяжкий перебіг у вагітних і дітей	Так	Не типовий

властивостей та індукції імунопатологічних реакцій, взаємодії з іншими лікарськими засобами, непарентеральний шлях уведення та зручна лікарська форма, економічна доцільність застосування.

Дослідження довели, що кверцетин пригнічує реплікацію вірусу на різних стадіях розвитку захворювання, є універсальним, а не специфічним противірусним засобом, не має серйозних побічних ефектів, здатен гальмувати розмноження вірусів грипу, парагрипу, респіраторно-синцитіального вірусу, адено- та риновірусів. Окрім того, кверцетин притаманна протизапальна й антиалергічна дія. Протизапальний ефект пов'язаний із пригніченням ліпооксигенази й інгібуванням запальних медіаторів, а антиалергічний – із пригніченням вироблення та вивільнення гістаміну, ймовірно, за рахунок стабілізації мембран опасистих клітин. Дослідження за участю здорових добровольців виявили, що тривале застосування кверцетину зумовлює зменшення днів пропуску роботи через ГРВІ та зниження вираженості клінічної симптоматики останніх.

Інший важливий елемент для нормального функціонування імунної системи – цинк, ефектами котрого є регуляція активності зрілих Т-лімфоцитів периферичної крові та стимуляція їхнього дозрівання, а також участь у синтезі γ-інтерферону. Дефіцит цинку в людини супроводжується зниженням сумарної маси лімфоїдної тканини, загальної кількості лейкоцитів, абсолютної та відносної кількості лімфоцитів, функціональної недостатності останніх.

Кверікс® (Universe Pharm) містить інноваційну форму кверцетину високої біодоступності Кверцефіт™ у поєднанні з цинком. Більшість представників кверцетину характеризуються дуже низькою біодоступністю – на рівні кількох відсотків. Вони не здатні забезпечити досягнення високої концентрації активної речовини в крові, що є необхідною умовою ефективності кверцетину при ГРВІ.

Інноваційною розробкою стала нова рецептура кверцетину, котра базується на системі доставки за технологією мікрокапсулювання, – Кверцефіт™. Нова формула підвищує здатність кверцетину проникати крізь біологічні бар'єри, покращує його біодоступність і посилює біологічну активність. Біодоступність Кверцефіт™ до 20 разів перевищує біодоступність звичайного кверцетину в аналогічній дозі.

Компоненти засобу Кверікс® мають противірусну (перешкоджає з'єднанню мембрани вірусу з мембраною клітини людини при грипі), імуномодулювальну (сприяє ранній продукції інтерферонів, модулює інтерлейкіни, бере участь у дозріванні Т-лімфоцитів, підвищує їхню функціональну активність), протизапальну (пригнічує ліпооксигеназу та запальні медіатори), а також антиоксидантну дію (зменшує утворення вільних радикалів, захищаючи клітини від апоптозу). Такий комплексний вплив дає змогу уникнути поліпрагмації в схемах лікування пацієнтів із легкими та середньотяжкими формами ГРВІ.

Відповідаючи на запитання, доповідачі зазначили, що імуномодулятори природного походження є перш за все безпечними засобами. Середня тривалість застосування Кверіксу в пацієнтів із ГРВІ становить 5-7 днів. Із метою профілактики ГРВІ цей засіб рекомендовано приймати від 2-4 до 8 тиж. Кверікс® дозволяється призначати дітям від 6 років.

Підготувала Лариса Стрільчук

Кверікс® evidence-based* науково обґрунтована формула захисту організму^{1,2}

Потужна комбінація кверцетину з високою біодоступністю та цинку, які посилюють дію один одного²

Компоненти мають імуномодулюючу дію та підвищують захисні сили організму²

Сприятливо впливає на роботу дихальної системи організму²

Активні компоненти знижують сприйнятливості до гострих інфекцій нижніх дихальних шляхів⁴

Дозволений дітям з 6-ти років²

КВЕРІКС® містить Кверцефіт® - кверцетин з високою біодоступністю.

До 20 разів більш біодоступний, ніж «звичайний» кверцетин.^{1,2}

Мається на увазі, що обидва компоненти Кверікс® мають імуномодулюючі та неспецифічні противірусні властивості

*evidence-based formula - науково обґрунтована формула

1. Адаптовано з: <https://doi.org/10.1007/s13318-018-0517-3> 2. Кверікс® Інструкція щодо застосування

3 - по основним діточим речовинам (без допоміжних) 4. Адаптовано з: https://www.who.int/elena/titles/bbc/zinc_pneumonia_children/ru/ Реклама добавки дітичній. Не є лікарським засобом. Для отримання більш детальної інформації про дітичні добавки дивіться інструкцію щодо застосування. Зберігати у недоступному для дітей місці. Зображення капсул і упаковок є схематичним і відрізняється від наявних у продажі. Перед прийомом продукту проконсультуйтеся з лікарем. Виробник: ТОВ «Фарм Райз», Україна, 61110, м. Харків, шосе Салтівське, буд. 106, кв. 54. На замовлення: ТОВ «Юніверс Фарм», Україна, 04080, м. Київ, вул. Набережно-Лугова, буд. 29, тел. +38 (044) 224-51-82. Тарифікація згідно тарифів вашого оператора. Адреса потужностей виробництва: 61004, м. Харків, вул. Конева, 21.

UNIVERSE